भाषिक भनेको परिचय भनेको के हो ? भाषिक भेदहरू के के हुन् ? तिनहरू सबैको वर्णन गर ।

⇒ भाषामा निहित विविधतालाई भाषिक भेद भनिन्छ । एउटा भाषाभित्र अनेक भेद हुनुमा धेरै किसिमका कारक तत्वले काम गरेका हुन्छन् । कारक तत्व मध्ये व्यक्तिगत भिन्नता प्रमुख मानिन्छ । व्यक्तिले बोलेको भाषा एउटै भए पनि समय, परिवेश, वक्ता, स्रोताको आपसी सम्बन्ध, स्थानीयता, वर्गीयता, विषयवस्तु आदिको कारणले पनि व्यक्तिले प्रयोग गरेको भाषाभित्र प्रशस्त विविधता देख्न सकिन्छ । यहाँ कई कतिपय यिनै आधारलाई लिई भाषिक भेदको चर्चा गरिएको छ । यी भेदहरु निम्नलिखित छन् :

1. मौखिक र लिखित
2. मानक र अमानक
3. औपचारिक र अनौपचारिक
4. सामान्य र प्रयोजनपरक

मौखिक र लिखित भेद

अभिव्यक्तिको माध्यमलाई मौखिक र लिखित गरि दुई भागमा बाँडिएको छ । मौखिक भेद ध्वन्यात्मक माध्यमबाट व्यक्त हुन्छ । लिखित भेद लिपी गत माध्यमबाट व्यक्त हुन्छ । मौखिक भाषामा व्यक्तिले आफ्नो मुख भित्रका उच्चारण अवयवहरूको (जिब्रो, दाँत, ओठ) उपयोग गरि भाषालाई अभिव्यक्ति दिइरहेको पाइन्छ । भने लिखित भेदमा उसले मौखिक ध्वनिहरूको उच्चारण गरिरहनु पर्दैन । हस्त सञ्चालन वा टङ्कनको प्रयोग लेख्य चिन्हको प्रयोगद्वारा भाषाको अभिव्यक्ति गरिएको हुन्छ । भाषाको मौखिक भेद उच्चार्य- श्रव्य प्रकृतिको हुने हुनाले यो सुनाई बोलाइसँग

सम्बन्धित हुन्छ। मौखिक भेदको सहभागितालाई वक्ता, श्रोता भनिन्छ। लिखित भेद लेख्य प्रकृतिको हुनाले यो पढाइ र लेखाइसँग सम्बन्धित हुन्छ। यस भेदका सहभागीहरूलाई लेखक र पाठक भनिन्छ। मौखिक भेद कुनै पनि भाषाको उच्चारण वक्ता अनुसारण निर्देशित हुन्छ। बोलेको गति, यति, लय, बलाघात आदिको यसमा विशेष भूमिका रहन्छ। वक्ताको शारीरिक अङ्ग सञ्चालन हाउभाउ मुख मुद्रा आदिले बोलाइलाई प्रभावशाली बनाउन सहयोग गर्छ। यो भेद अन्तरक्रियात्मक हुन्छ। तसर्थ वक्ता र स्रोताको आमनेसामने घटित हुने मौखिक भेद सहज प्रभावशाली जिवन्त अभिव्यक्ति मानिन्छ।

(२) मानक र अमानक भेद

मानक भन्नाले स्तरीय र अमानक भन्नाले अस्तरीयतालाई बुझिन्छ। यसका आधारमा भाषामा दुई किसिमका भेदहरू हुन्छन्। मानक भेद र अमानक भेद गरी दुई भेद हुन्छ। एउटै भाषा विभिन्न ठाउँ वा क्षेत्रमा बसोबास गर्ने व्यक्तिले बेग्लाबेग्लै किसिमले बोल्दछन्। पूर्वको धनकुटातिर बस्ने नेपाली वक्ताको बोली र गण्डकी अञ्चलको तनहुँ, लमजुङतिर बस्ने नेपाली वक्ताको बोलीमा स्वतः रूपमा छुटिन सक्ने भिन्नताहरू यस प्रकार छन्:

धनकुटातिर

अमानक भेद	मानक भेद
मुन, भुइसी	मन, भैंसी
बुइनी, काचिया	बहिनी, हँसिया
खादोंत, अम्बक	खाँदैनौं, अम्बा

तनहुँतिर

अमानक भेद	मानक भेद
लौसी, गर्च	लप्सी, गर्छ
गाम, अर्नी	गाउँ, खाजा
जाम, खान्च	जाउँ, खान्छ

नेपाली भाषाको यस्ता स्थानिय भेदहरू पूर्वाञ्चल र मध्यमाञ्चल भन्दा पश्चिमाञ्चल र मध्यपश्चिमाञ्चलमा अझ बढी पर्दछन्। तराईमा बस्ने नेपालीको बोली र पहाडी, हिमाली क्षेत्रमा बसोबास गर्ने नेपाली वक्ताको बोलीमा फरक पर्नुलाई स्थानीय परिवेशको फरक मान्न सकिन्छ। यस किसिमको भाषीक भेदलाई स्थानीय भाषिक भेद भनिन्छ। स्थानियता झल्कने यस्तो बोलीलाई स्थानिय भाषाका दृष्टिले मानक भेद भनिन्छ। स्थानियताको प्रभावमा बोलिने भाषिक भेदलाई मात्र नभएर वर्गीयताको प्रभाव झल्कने बोलीलाई पनि अमानक भेद अन्तर्गत पर्दछन्। समाजमा विभिन्न वर्गका मानिसहरू हुन्छन् अझ नेपाली समाजलाई विभिन्न जात जातिको आधारमा विभाजन गर्न सकिन्छ। बाहुन, क्षेत्री, कामी, दमाई, सारकी, आदि जात र नेवार, राई, मगर, तामाङ, गुरुङ, थारु आदि जातिले बोलेको नेपाली भाषामा केही न केही भिन्नता देखिन्छ। भने त्यसलाई जात जातीको प्रभाव मान सकिन्छ। आर्थिक आधारमा उच्च, मध्यम र निम्न वर्गका रूपमा छुट्याउन सकिन्छ। आर्थिक सपन्नताले पनि भाषाको प्रयोगमा भिन्नता ल्याउछ। शिक्षित र अशिक्षित व्यक्तिहरूको बिचमा पनि भाषाको भिन्नता देख्न सकिन्छ। वर्गीयता झल्कने कतिपय विशेषताहरू पनि स्तरीय नेपालीका दृष्टिले अमानक भेद अन्तर्गत पर्दछन्। वर्गीय भेद पनि उच्चारण शब्दहरूको छनौट र प्रयोग व्याकरणात्मक

सङ्गती आदिबाट छुटिन सक्छ।
शिक्षितहरुले बोलिने बोली प्राय। मानक भेदको प्रतीनिधित्व गर्न सक्छ। औपचारिक सञ्चार माध्यम (जस्तै:- रेडियो, टेलिभिजन, पत्रपत्रिका आदि) प्रयोग हुने भाषिक भेदलाई मानक भेद भनिन्छ; सामान्य व्यवहार शिष्ट प्रयोगलाई मानक भेदको रुपमा लिइन्छ।

औपचारिक र अनौपचारिक भेद

सामान्य रुपमा औपचारिक भेदलाई ~~साम~~ सार्वजनिक जिवनसँग ~~सम्बन्धमा~~ सम्बान्धित परिभेषलाई र अनौपचारिक भेदले व्यक्तिगत वा सार्वजनिक जीवनसंग कमै सरोकार भएको परिभेष लाई जनाउँछ। कुनै नियममा बाधीएर गरेको कार्यक्रम औपचारिक हो भने सो प्रति ध्यान नदिई गरिएको कार्यक्रम अनौपचारिक हो। ~~अनौपचारिक~~ औपचारिक भेदले निर्धारित स्वम् प्रतीष्ठित प्रचलन ~~अनुसार~~ अनुरुप भाषिक भेदलाई संकेत गरेको छ भने अनौपचारिक भेदमा त्यस्तो कुनै सिमा र मान्यताप्रति खास चासो रहँदैन। औपचारिक र अनौपचारिक भेदले भाषाका सहभागीहरुको प्रकृति र सन्दर्भ अनुसार भाषामा ~~सहभागी~~ देखा पर्ने भिन्नता संकेत गर्दछ। औपचारिक भाषा मानक वा स्तर अनुरुपको हुन्छ भने अनौपचारिक भाषामा कुरा बुझिने सम्म भए पुग्छ। भाषाको प्रयोग परिष्कृत, स्तरीय, शिष्ट हुनुपर्छ भन्ने कुरा ~~औपचारि~~ औपचारिक भेदका विशेषताहरु हुन। अनौपचारिक भेद लिखित भन्दा मौखिक भेदसंग बढी सम्बान्धित रहन्छ। यसमा व्यक्तिगत विभिन्नताको प्रभाव र स्थानिय विविधताको प्रभाव प्रशस्त परेको हुन्छ। अनौपचारिक भेद घर परिवार र इष्टमित्रको परिभेषमा बढी प्रयोग हुन्छ।

औपचारिक भेद, सभा, समारोह, कार्यालय गतिविधि, व्याख्या प्रवचन, उद्घोसन, बैठक आदिमा प्रयोग हुने भाषिक भेद हो। औपचारिक भेद भाषाको मानक भेद हो। लिखित भेदसंग नजीक रहन्छ।

औपचारिक भेद मानक व्याकरण र सोही अनुरूपको शब्दकोष-लाई पछ्याउने खालको हुन्छ। त्यसैले यो भेद संस्थागत गतिविधिको सम्पर्कबाट मात्र सिक्न सकिन्छ। यसरी ~~औपचा~~ औपचारिक भेद स्वत: सिकिँदैन। यसलाई प्रयोगकर्ताहरूले थप प्रयासबाट आर्जन गर्नुपर्ने हुन्छ।

सामान्य र प्रयोजनपरक भेद

भाषाको सामान्य भेदले दुई अभिप्रायलाई समेटन सक्छ।
1) सर्वसाधारणले प्रयोग गर्ने
2) आधारभुत भेद

यी दुई भेद एकअर्कोसँग सम्बन्धित जस्ता देखिन्छन तर गहिरिएर हेर्दा केही भिन्नता रहेको पाइन्छ। सर्वसाधारण जनताले प्रयोग गर्ने भाषिक भेदको कार्य पनि सुचना आदानप्रदान गर्ने हो। त्यसैले यसलाई सामान्य भेद अन्तर्गत राखिन्छ। भाषा प्रयोगमा स्थानियता र वर्गीयताको प्रभाव देखिने भएपनि विशिष्ट विषय र कार्यसँग सम्बन्धित नहुदा यस्तो भेदलाई विशिष्ट भेद भनेको पाइदैन।

आधारभुत भेदले जुनसुकै भेद भित्र रहने मुलभुत वा सामान्य विशेषतालाई जनाउछ त्यसैले आधारभुत भेद भन्नुको अर्थ सबैको वा साझा वा सर्वसामान्य हुनु हो। जुनसुकै विशिष्ट भेद भित्रपनि शब्द प्रयोग, वाक्य रचना आदिमा सामान्य रुपमा देखा पर्ने अंशले आधारभुत वा सर्वसामान्यताको प्रतिनिधित्व ~~गर्छ~~ गर्दछ। उदाहरणका रुपमा तलको वर्णनले आधारभुत वा सामान्य भेदलाई जनाउँछ। जस्तै:- रामको घर गाउँमा पर्छ। उ घर नगएको धेरै दिन भएको थियो। आज उ घरमा गएछ। आमा बाबुलाई र आफ्ना बाल्यकालका साथीहरूसँग पनि भेट भएछ। केहीदिन घुमफिर गरेर उ हिजो आएछ।

प्रयोजनपरक भेद:

खास विषयका ज्ञाता वा प्रयोक्ताहरूले मात्र बुझ्ने र प्रयोग गर्ने भाषिक भेदलाई प्रयोजनपरक भेद भनिन्छ। यस किसिमको भेदलाई विशिष्ट वा विषयगत पनि भनिन्छ। प्रयोजनपरक भेदले आफ्नो विषयको प्रकृति अनुसार विशिष्टताको पहिचान देखाउँछ। ~~सर्वमान्य~~ सर्वसामान्य विषय भन्दा खास विषयवस्तुमा बढी ~~सा~~ सापेक्षता प्रदर्शित गर्ने यसको ~~उद्देश्य~~ मुख्य लक्ष्य भएकाले पनि यसलाई प्रयोजनपरक भनिएको हो। यस्तो भेद सजिलो बोधगम्य हुँदैन। विशेषज्ञ वा त्यस विषयका ~~आधारभूत~~ अध्ययनताका लागी मात्र यो सुलभ हुन सक्छ। सर्वसाधारण प्रयोगका लागी शब्द भण्डारण, शब्द रचना शैलीका दृष्टिले जटिल हुन्छ। नेपालका सर्वसाधारण, वकिलका प्रयोक्ताहरूले प्रयोग गर्ने कानुनी भाषा, डाक्टरहरूले प्रयोग गर्ने औषधी विज्ञान सम्बन्धी भाषा इन्जिनियरहरूले प्रयोग गर्ने भाषा र कृषिविद्हरूले प्राविधिक भाषा विशिष्ट भेद ठहरीनु सोभाविक छ। समाजको आधुनिकिकरणसँगै भाषामा यस्ता किसिमका परिवर्तन हुँदै जान्छन्। उक्त विशिष्ट क्षेत्रमा काम गर्नेहरूले यी भेदलाई आफ्नो आवश्यकता अनुसार थप सिक्नु-पर्ने हुन्छ। सर्वसाधारणलाई यस्तो भाषिक भेद प्राविधिक विशिष्टता, गहनताको मात्रा जे जति अधि हुन्छ सोही अनुरुप जटिल हुन्छ। तलका उदाहरणबाट यो कुरा स्पष्ट हुन्छ। जस्तै:-

अस्ट्रेलिया महादिप पृथ्वीको दक्षिण गोलार्धमा रहेको छ। त्यसैले यहाको रितु तथा जलवायु उत्तरी गोलार्धभन्दा विपरीत प्रकृतिको हुन्छ। (भुगोलबाट)

अर्को उदाहरण:- सरकारी आय व्यय, ऋण, बजेट, वितिय निती आदिका सम्बन्धमा अध्ययन गर्ने विज्ञानले सरकारी र एवम् सार्वजनिक वितिय भनिन्छ। (अर्थशास्त्रबाट)

075-06-14

पाठ-२ **बोध**

बोध प्रश्नको उत्तर दिने विधि र प्रक्रिया

1) दिइएको अनुच्छेद वा पाठलाई राम्ररी बोध नगरे सम्म पटक पटक पढ्ने

2) पाठको अन्त्यमा सोधिएका प्रश्नहरूलाई राम्ररी बुझेर तिनको उत्तर ठम्याउने

3) पाठ पढ्दै जादा उत्तरसँग सम्बन्धित अंशलाई रेखाङ्कन गर्ने र पाठमा उत्तर नभेटिएमा समग्र पाठलाई समेट्ने गरी आफै उत्तर तयार गर्ने

4) रेखाङ्कित अंशलाई समेटेर आफ्नै भाग गठनमा उत्तर तयार पार्ने, सकेसम्म पाठकै शब्द प्रयोग गरी उत्तर तयार पार्ने तर पाठबाट हुबहु नसार्ने

5) प्रश्न जुन काल, पक्ष, लिङ्ग, आदर आदिको ढाँचामा तेही ढाँचामा उत्तर दिने

6) उत्तर छोटो, छरितो र आकर्षक बनाउने, सकेसम्म आफ्नै वाक्यमा उत्तर दिनु राम्रो हुने

7) उत्तर, व्याख्या, विश्लेषण, उदाहरणले जेलिएको स्वम् दोहोरो अर्थ युक्त नहुने

8) दिइएको पद वा पदावलीको अर्थ लेख्नु पर्दा पाठको प्रसङ्ग अनुसार लेख्ने र वाक्यमा प्रयोग गर्दा पनि पाठकै भावलाई विचार गरेर मौलिक वाक्य बनाउने

९) आधार पद र प्रकृति प्रत्यय छुट्याउनु पर्दा आधार पद र प्रकृति के के हुन् स्पष्ट रूपमा देखाउने

10) अनुच्छेदको शीर्षक दिनु पर्ने भएमा अनुच्छेदको मुल विचारलाई समेट्ने गरि पदावलीपरक शीर्षक दिनु राम्रो हुने

नेपालमा पर्यटन उद्योगको महत्त्व

प्रकृति कहिल्यै नसुल्झिने वा नसकिने रहस्य हो। प्रकृतिको अथाह भण्डारको विचित्रता भित्र संसारका सबै प्राणीहरु घेरथोर रमाएर बाँचेका हुन्छन्। आफ्नो अक्कलको अधिकत्तम उपयोग गरेर मानिसले आफूलाई सर्वश्रेष्ठ प्राणीका रुपमा सिद्ध गर्दै संसारिक विचित्रता र सौन्दर्यको वृहत आनन्द लिने बढी सौभाग्य पाएको छ। मानिस प्रकृतिको रहस्य खोल्लछ, अनुभुत गर्छ र त्यसैमा आफुलाई समाहित गर्न चाहान्छ। मानिस प्रकृतिको विराट रुपको साक्षात अवलोकन गर्न चाहान्छ र त्यसबाट प्राप्त आनन्दमा नै पर्यटनको विशेषता लुकेको हुन्छ। प्रकृतिको साङ्ग्रिला भूमि नेपाल पर्यटनका लागी आर्कर्षक गन्तव्यका रुपमा परिचित छ।

नेपाल पर्यटकीय मुलुकका रुपमा परिचित राष्ट्र हो। यहाँ पर्यटनको सम्भावना प्रशस्त रहेको छ। कुनै पनि राष्ट्रको चौतर्फी विकासका लागी त्यस राष्ट्रको पर्यटन उद्योगले महत्त्वपूर्ण भुमिका खेलेको हुन्छ। नेपाल जस्तो प्राकृतिक सुन्दरताले भरिपूर्ण तथा ऐतिहासिक, सांस्कृतिक र पुरातात्त्विक महत्त्व बोकेको मुलुकका निम्ति पर्यटन उद्योगले देश विकासको बलियो आधार हुन सक्छ। विश्वमा पर्यटन उद्योगलाई ज्यादै महत्त्वपूर्ण उद्योग मानिन्छ। विश्वका कतिपय ~~रह~~ विकसित राष्ट्रहरुको प्रमुख आयस्रोत पर्यटन उद्योग ~~मानिन्छ। विश्वका कतिपय विकसित~~ रहेको सन्दर्भमा नेपाल जस्तो विकासोन्मुख मुलुकका निम्ति यस उद्योगले देश विकासमा ठुलो टेवा पुर्याउन सक्छ। नेपालमा पर्यटन उद्योगको ठुलो महत्त्व रहेको छ। यसले देशलाई थुप्रै फाइदाहरु दिन्छ। विदेशी मुद्रा आर्जन गरि देशलाई आर्थिक रुपमा समृद्ध बनाउन पर्यटन उद्योगले सहयोग पुर्याउछ। देशका उद्योगधन्दा, कलकारखाना, होटल व्यवसाय आदिलाई फस्टाउन दिन यसको विशेष भूमिका रहन्छ भने स्वदेशी उत्पादनहरुलाई विदेशी माझ चिनाउन पनि यसको अहम भुमिका रहेको रहन्छ। नेपाल भौगोलिक दृष्टिले सानो मुलुक भए पनि प्राकृतिक सुन्दरताका दृष्टिले यो विशाल छ। यहाँ भौतिक तथा प्राकृतिक सौन्दर्यको कुनै कमी छैन। पर्यटकहरुलाई नेपाल भ्रमणका निम्ति आकर्षित

गराउने थुप्रै चिजहरू यहाँ छन् । हरियो वन नेपालको धन नेपालको पहिचान हो । विश्वको सर्वोच्च शिखर सगरमाथा नेपालको गौरव हो । नेपाल थुप्रै ऐतिहासिक, धार्मिक, सांस्कृतिक र पुरातात्विक महत्त्व बोकेको ठाउँ हो । यसले नेपाल र नेपालीहरूलाई विश्वमा चिनाएको छ । विविध कला र संस्कृतिको संगम भएको नेपाललाई विश्वमै पर्यटनको प्रमुख गन्तव्य स्थलका रूपमा लिइन्छ । नेपाल शान्त ठाउँ हुनाका साथ अनुकूल जलवायु भएको कारण पनि पर्यटकीय क्षेत्रका रूपमा लोकप्रिय हुँदै आएको छ ।

नेपालमा पर्यटनको विकास खास गरी २००७ सालपछि हुन थालेको ~~छ~~ हो । वि.सं. २०१४ मा पर्यटन विकास समितिको स्थापना पछि नेपालमा पर्यटनको संस्थागत विकासमा विशेष ध्यान गएको देखिन्छ । यस क्रममा वि.सं. २०१६ सालमा पर्यटन विभागको स्थापना सगै पर्यटन विकासको वास्तविक थालनी भएको पाइन्छ । वि.सं. २०३३ मा छुट्टै पर्यटन मन्त्रालयको स्थापनाले पर्यटनको विकासमा विशेष योगदान दिएको छ । यस पृष्ठभुमिमा २०५४ लाई नेपाल भ्रमण वर्ष तुल्याउनु नेपाली पर्यटन उद्योगका लागि महत्त्वपूर्ण कदम हो । यसले नेपालको पर्यटन उद्योगलाई अन्तर्राष्ट्रिय क्षेत्रमा विस्तार गर्न महत्वपूर्ण योगदान दिएको छ ।

नेपाललाई विभिन्न देशसँग सास्कृतिक आदानप्रदान गर्नका लागी पर्यटन उद्योगले ठुलो सहयोग गरेको छ । यसले विश्वमा नेपाललाई चिनाउन पनि महत्वपूर्ण भूमिका खेलेको छ । यती हुँदा हुँदै पनि नेपालमा पर्यटन उद्योग राम्ररी विकास हुन सकेको छैन । देशको बिग्रदो शान्ति सुरक्षा र लामो समयसम्म चलेको द्वन्द्वले देशको पर्यटन उद्योगलाई नराम्ररी प्रभाव परेको छ । प्राप्त सुविधाहरूको कमीले पर्यटकहरूले भ्रमणका क्रममा निकै कठिनाईहरू ~~भ्रमणका~~ बेहोर्नु पर्ने स्थिति ~~यसले~~ यहिले सम्म विद्यमान छ ।

नेपाललाई पर्यटन उद्योगको ठुलो खाँचो छ। ठोस निति नियम र योजनाका साथ दीर्घकालिन रुपमा विकसित गर्दै लाने हो भने नेपाल र नेपालीलाई धनी बनाउन पर्यटन उद्योगले ठुलो भुमिका खेल्न सक्दछ। यस सन्दर्भमा पर्यटन वर्ष २०११ पर्यटन उद्योगको कोसे ढुङ्गा साबित हुन सक्छ।

प्राविधिक शिक्षाको महत्व

विज्ञान वा शिल्पकलासंग सम्बन्धित शिक्षालाई नै प्राविधिक शिक्षा भनिन्छ। कृषि, उद्योग, सञ्चार र शिक्षा, वन र स्वास्थ्य जस्ता साधारण र घरेलु व्यवसायदेखि यन्त्र जहाज, रकेट बनाउने तथा सञ्चालन गर्ने सम्मको शिक्षा यस अन्तर्गत पर्ने हुनाले प्राविधिक शिक्षा आजको अति महत्वपूर्ण शिक्षा बनेको पाइन्छ। यसभित्र सैद्धान्तिक र व्यवहारिक दुई किसिमको ज्ञान दिने हुनाले यसको महत्व ~~दिनानुदिन~~ दिनानुदिन अझै तिव्र रुपमा बढेको पाइन्छ।

प्राविधिक शिक्षाको जन्म मानव सभ्यताको सुरुवातबाट भएको मान्न सकिन्छ। ~~अझ~~ मानवीय सभ्यताको ~~सुरुवात बाट भएको मान्न सकिन्छ।~~ उपजको रुपमा पनि यसलाई हेर्न सकिन्छ। यसलाई मानिसको आवश्यकता र चाहना सिमित थिए र यसको क्षेत्र पनि सिमित थियो। अहिले उसको आवश्यकता र चाहना असीमित बनेका छन्। यसको क्षेत्र पनि वृहत बनेको छ। फलस्वरुप यसको महत्व दिनानुदिन बढ्दै गएको छ। ~~फलस्वरुप यसको महत्व~~ कुनै पनि वस्तुलाई नयाँ रुप वा संरचनामा बदल्नुको अर्को नाम नै प्राविधिक शिक्षा हो। कुनै बेला हलोले खेत जोत्नुलाई प्राविधिक ज्ञान मानिन्थ्यो भने अहिले ट्याक्टरले खेत जोत्नुलाई प्राविधिक ज्ञान मानिन्छ। मानवीय सभ्यताको थालनीसँगै यसको पनि विकास प्रक्रिया अगाडि बढ्छ। यो समय र स्थान सापेक्ष अनुसार हुन्छ। अमेरिकाको खेती गर्ने तरीका र नेपालको तरीका भिन्न छ। त्यहा उच्च प्राविधि छ यहाँ निम्न प्राविधि छ। यसरी आ-आफ्नु स्थानमा आ-आफ्नो महत्व छ। वर्तमान युगमा प्राविधिक शिक्षाको अत्यन्त ठुलो महत्व छ। यसको अभावमा मानव जिवन ठप्प हुन्छ अगाडि बढ्न सक्दैन। कुनै पनि व्यक्तिलाई स्वावलम्बी र आत्म निर्भर बनाउने भरपर्दो माध्यम नै यही हो। राष्ट्रको विकासमा पनि यसले ठुलो प्रभाव पारेको छ। अमेरिका जापान जस्ता देशहरु विकास हुनुमा र नेपाल पछि पर्नुमा यसैले भुमिका खेलेको छ। जुन राष्ट्रमा प्राविधिक शिक्षा हासिल गर्नेहरुको सङ्ख्या बढी हुन्छ त्यहा विकासको गति पनि तीव्र हुन्छ। जुन राष्ट्रमा

प्राविधिकहरूको कमी हुन्छ, त्यहा विकासको गति पनि मन्द र सुस्त हुन्छ। कारण बाटो, पुल, कुलो, नहर आदिका निर्माता प्राविधिक नै हुन्। भाडावर्तन, लुगाफाटो, कलम, मसि, किताबका निर्माता पनि प्राविधिक नै हुन्। उनीहरु बिना हाम्रो जीवन पुरानो युगतर्फ जाने निश्चित छ। यदि प्राविधिकहरु नहुने हो भने हामी पुरानो युगतर्फ फर्कनु पर्ने हुन्छ। त्यसैले समाज, राष्ट्र र विश्वलाई सुचारु रूपले अघि बढ्नमा प्राविधिक ज्ञानले मद्दत गर्ने भएकोले यो हामीलाई नभई नहुने कुरा हो। त्यसैले यसको मद्दत अपरिहार्य रहेको पाइन्छ। हाम्रो देशमा प्राविधिक शिक्षाको अवस्था ज्यादै दयनिय र असन्तोषजनक रहेको छ। यहाँ डाक्टर, ईन्जिनियर र कृषि वैज्ञानिक, पशु विज्ञ आदिको सङ्ख्या अत्यन्त निम्न छ। एउटा घरबार एक जनाले प्राविधिक शिक्षा पाए पनि नेपाल र नेपालीको अवस्थामा ठुलो फेरबदल आउने भएकोले यस किसिमको शिक्षालाई महत्व दिएर सैद्धान्तिक ज्ञानलाई भन्दा व्यावहारिक ज्ञानलाई जोड दिनुपर्ने देखिन्छ।

प्राविधिक शिक्षा

विज्ञान र प्रविधिसँग सम्बन्धित विषयको ज्ञान नै प्राविधिक शिक्षा हो। हाल आएर यस किसिमको शिक्षाको महत्त्व दिनानुदिन बढिरहेको छ। संसारका विकसित मुलुकले जतिजति प्रगति गरेर देशलाई विकासको उच्च विन्दुमा पुराएका छन्। त्यो सबै प्राविधिक शिक्षाकै कारणले हुन सकेको हो। जुन देशमा प्राविधिक शिक्षालाई सैद्धान्तिक शिक्षाभन्दा बढी महत्त्व दिईएको छ ~~भने~~ त्यो देशको विकास पनि तीव्र गतिमा भएको छ। हाम्रो देशमा पनि यही कुरा मनन गरी केही वर्ष यता प्राविधिक शिक्षालाई पनि मद्दत दिन थालिएको छ। हाम्रो दैनिक जिवनमा प्रयोग हुने सम्पूर्ण कुराहरू प्राविधिक शिक्षाकै कारण सुलभ भएका छन्। प्राविधिक शिक्षाकै कारणले गर्दा आजको वैज्ञानिक युगमा प्राविधिक शिक्षाको महत्त्व सर्वोपरी रहेको कुरा स्पष्ट छ।

छात्रवृत्तिको निवेदन

मिति: २०७५-०३-१७

श्रीमान प्राचार्यज्यू,
क्रिमसन टेक्निकल कलेज
बुटवल ११, देवीनगर

विषय: छात्रवृत्ति पाउँ भन्ने बारे

महोदय,

उपर्युक्त सम्बन्धमा म यस कलेजमा डिप्लोमा ईन कम्प्युटर ईन्जिनियरिङ प्रथम तहमा अध्ययनरत नियमित र अनुशासित विद्यार्थी हुँ। मेरो घरको आर्थिक अवस्था अत्यन्तै दयनिय रहदा रहदै पनि मैले यस क्षेत्रमा अध्ययन गर्ने तीव्र चाहना रहेको र भविष्यमा नेपालको ग्रामीण क्षेत्रमा गएर सेवा गर्ने लक्ष्य रहेको हुदा मेरो चाहनालाई मध्यनजर गर्दै यस कलेजबाट वितरण गरिने नि:शुल्क छात्रवृत्ति उपलब्ध गराईदिनुहुनका निम्ति निवेदनका साथ विनम्र अनुरोध गर्दछु। साथै यस निवेदन साथ मेरो घरको आर्थिक अवस्था प्रमाणित गरिएको नगरपालिकाको सिफारिसको पेश गरेको छ।

भवदीय
हजुरको आज्ञाकारी छात्र
अनिलवली

सम्पादकलाई चिठी

मिति:- २०७५।०४।२५गते

श्रीमान् सम्पादकज्यू
गोरखापत्र संस्थान
धर्मपथ काठमाडौं।

महोदय,

यस पत्रिकाका हालसालैका अङ्कहरूमा फेरी पनि मुलुकमा देखा परेको राजनैतिक समस्याहरूको समाधान खोज्ने निहुँमा केहि राजनैतिक दलहरूले नेपाल बन्दको आवहान गर्न थालेको खबर छापिएको सुन्दा हामी विद्यार्थीहरू अत्यन्त मर्माहित भएका छौं। विगतको ऐतिहासिक जनआन्दोलन र लोकतन्त्रको स्थापनापछि अब कुनै पनि समस्याको निराकरणको निम्ति देशका राजनैतिक दलका प्रतिनिधिहरू एकै ठाउँमा बसी आपसमा छलफल गर्दछन् र सबैलाई स्वीकार्य हुने गरी समस्याको उचित समाधान निकाल्छन् भन्ने हाम्रो सपना थियो तर त्यसको पद्धति र प्रक्रियाको बेवास्ता गरी फेरी पनि बन्द हड्ताल जस्ता दबाब मुलुक गतिविधि मार्फत आफ्ना मागहरू पुरा गराउने बाटो रोज्न थालिएको छ यदि यस्तो अभ्यासबाट हामीले चाहेको नयाँ नेपाल र सच्चा लोकतान्त्रिक संस्कृतिको निर्माण हुन सक्ला? त्यसैले यस विषयमा मुलुकका सबै राजनैतिक दलहरू बेलैमा सचेत एवम् जागरूक भई पारस्परिक छलफलद्वारा कुनैपनि समस्याको समाधान निकाल्ने संस्कृतिको निर्माणमा लाग्न यस पत्रिका मार्फत् सम्बद्ध सबैमा हार्दिक अनुरोध गर्दछु र यस्तो लोकतान्त्रिक अभ्यासबाट मात्रै शान्त वातावरणमा पढ्न पाउने विद्यार्थीहरूको मौलिक अधिकार सुरक्षित हुने तर्फ पनि सम्बद्ध सबैको ध्यान आकर्षण गराउन चाहान्छु। धन्यवाद!!!

भवदीय
अनिल वली

मिति: २०७५-०४-२४

श्रीमान प्रबन्धकज्यू,
आदर्श टेक्निकल इन्स्टिच्युट,
घोराही, दाङ

विषय: सेवा गर्ने मौका पाउँ भन्ने बारेमा

महोदय,

उपरोयुक्त सम्बन्धमा मिति २०७५ पुस २२ गतेका दिन कान्तिपुर पोस्टमा कम्प्युटर ओभरासियरको आवश्यकता सम्बन्धी विज्ञापन प्रकाशित भएको र उक्त विज्ञापनलाई आधार मानी यो निवेदन लेखेको हुँ। म सि.टि.सि कलेज बुटवलबाट डिप्लोमा इन कम्प्युटर ईन्जिनियरको अध्ययन गरेको हुँ। साथै दुई वर्षको अनुभव प्राप्त गरेको छु। मैले कम्प्युटरसम्बन्धी विभिन्न तालिममा सहभागी भएको छु। आफ्नो अध्ययन अवधीमा उत्कृष्ट नतिजा जानकारी गराउन चाहान्छु। मलाई यस पदमा छनौट गरी मलाई सेवा गर्ने मौका प्रदान गर्न अनुरोध गर्दछु। साथै यस निवेदनमा आफ्नो नागरिकता, अनुभवको प्रमाणपत्र र शैक्षिक योग्यताको प्रमाणपत्र पनि पेश गरेको छु।

भवदीय
अनिलवली

प्राविधिक शिक्षाबाट सञ्चालन गर्न लागिएको सिप प्रदर्शनी कार्यक्रममा उपस्थिती हुन शिक्षालयको तर्फबाट उच्च पदाधिकारीलाई एउटा निमन्त्रणा पत्र लेख्न।

मिति:- २०७५-१०-०२

श्रीमान् कार्यकारी निर्देशिकज्यू,
प्राविधिक शिक्षा तथा व्यावसायिक तालिम परिषद्।
सानोठिमी, भक्तपुर

विषय: सीप प्रर्दशनी कार्यक्रममा हार्दिक निमन्त्रणा

उपयुक्त सम्बन्धमा प्राविधिक शिक्षा तथा तालिम परिषद्द्वारा मान्यता प्राप्त गरी प्राविधिक एवम् व्यावसायिक सिप प्रदर्शनी गर्दै आएको यस सि.टि.सि कलेज द्वारा आयोजना गर्न लागिएको सिप प्रर्दशनी कार्यक्रममा निम्न समय, र स्थानमा अनिवार्य उपस्थितिका लागि हार्दिक निमन्त्रणा गर्दछौं।

मिति:- २०७५-०३-२३
समय:- बिहान १० देखि ५:३० सम्म
स्थान:- कलेज प्राङ्गण

सुचना

कुनै विषयमा सम्बन्धित पक्ष वा सर्वसाधारणको जानकारीका लागी पठाइएको, टासीएको प्रसारण वा प्रकाशित गरिएको लिखित वा प्रकाशित गरिएको लिखित वा प्रशारित सामाग्रीलाई सुचना भनिन्छ। तर हाम्रो पाठ्यांशमा उल्लेखित सुचनाले निर्दिष्ट विषयमा लिखित जानकारीलाई बुझाउछ। सुचना तयार पार्दा निम्न कुरामा ध्यान दिनु पर्छ:-

(i) सिरानमा त्यसको शिर्षक राख्नुपर्छ।
(ii) सुचनाद्धारा जानकारी दिनुपर्ने मुख्य कुराहरु नछुट्ने गरी उल्लेखित गर्नुपर्छ।
(iii) धेरैं लामो पाठ बनाउनु ~~पर्छ~~ हुदैंन।
(iv) अन्तममा सुचना गर्ने व्याक्ति वा संस्था वा निकायको नाम, ठेगाना, उल्लेख गर्नुपर्दछ

(*) प्राविधिक शिक्षालयमा प्रदान गरी ~~शिप~~ सीप अभिवृद्धि तालिममा भर्ना हुनका आवहान गरी सुचना तयार पार्नुहोस्।

सुचना ! सुचना !!! सुचना !!!

बुटवल ११ देवीनगरमा अवस्थित यस सि.टि.सी कलेजमा अध्ययनरत सि.टि.भि.टि कार्यक्रम अन्तर्गतका विद्यार्थीहरुको क्षमता अभिवृद्धि गर्ने उद्देश्यले निम्न मिति, समय, स्थानमा सन्चालन गर्न लागिएको सीप अभिवृद्धि सम्बन्धित एक हप्ते तालिममा सहभागी हुन यस सग सम्बन्धि सम्पूर्ण विद्यार्थीहरुलाई सुचित गरिन्छ साथै तालिममा सहभागी हुन ईच्छुक व्यक्तिहरुले कलेजको प्रशासन शाखामा सम्पर्क राखि मिति २०७५ माघ १० गते भित्र नाम दर्ता गराउन जानकारी गराईन्छ।

तालिम सन्चालन हुने
मिति:- २०७५-१०-११ देखि २०७५-१०-१८ गतेसम्म
समय:- बिहान ८ बजे देखि ५ बजेसम्म
स्थान:- सि.टि.सी कलेज

प्रतिवेदन

सामान्य अर्थमा प्रतिवेदन भनेको कसैले कसलाई कोहि घटना वा प्रसङ्गका बारेमा दिएको जानकारी हो। खास गरी कुनै विषय वा घटनाका बारेमा खोजतलास, अध्ययन, अनुसन्धान, सोधपुछ, छानविन गरी प्राप्त भएको तथ्यको व्याख्या विश्लेषण गरी सम्बन्धी व्यक्ति कुनै सङ्घसंस्थालाई जानकारी दिनको लागि तयार पारिएको रिपोट हो।

श्रीमान प्राचार्य ज्यू,
सि. टि. सी कलेज
बुटवल ११ देवीनगर

विषय:- वराह क्षेत्रको शैक्षिक भ्रमण प्रतिवेदन

यस कलेजका प्रथम सेमेष्टरमा अध्ययनरत विद्यार्थीहरू द्वारा मिति २०७५ माघ ०१ गते राष्ट्रिय महत्वको धार्मिक तथा पौराणिक स्थल वराह क्षेत्र मन्दिरको शैक्षिक अध्ययन भ्रमण सम्पन्न गरियो।

शैक्षिक भ्रमणका क्रममा वराह क्षेत्र मन्दिरको धार्मिक महत्वको बारेमा अध्ययन गर्न हामी कम्प्युटर ईन्जिनियरका ३५ जना विद्यार्थीहरू र दुई शिक्षकहरूको साथमा बुटवलबाट बस चढेर त्यस तर्फ प्रस्थान गरेका थियौं। दिनभरि बस यात्रा पछि साँझतर्फ चतरा नहरको किनारै किनार हुँदै पावन धार्मिक स्थल नजिक पुग्यौं। पहाडी भुभागको मनोरञ्जन प्राकृतिक दृश्य अवलोकन गर्दै १५ मिनेटको पैदल यात्रा गरे पछि हामी वराह क्षेत्र मन्दिर परिसरमा पुग्यौं। सप्तकोसी, उत्तर वाहिनी कोकाखोलाको सङ्गम स्थलमा पर्ने वराह क्षेत्र दाया र बाया विशाल पहाडहरूको कारनमा

मा
रहेछ। पुराण, दश अवतार मध्ये तेस्रो अवतारको रूपमा भगवान विष्णुका रूपमा वराह अवतारको वर्णन पाईन्छ। कुनै समयमा हिरण्याक्ष नामको राक्षस पातालबाट पृथ्वीलोकमा आई त्यहाको प्राकृतिक सुन्दरताबाट मोहित भएर पृथ्वीलाई आफ्नो लोकमा लगेको अनि ~~देवता~~ देवताहरुले विष्णु समक्ष हिरण्याक्षबाट पृथ्वी चोरिएको सुनाएपछि विष्णु भगवानले वदेलको ठुलो रुप धारण गरे हिरण्याक्षलाई मारे पृथ्वीलाई आफ्नो लोकमा ल्याएको कथासग वराह क्षेत्रको सम्बन्ध रहेछ। यहा आएर विभिन्न जातजातिका मानिसहरू विवाह तथा ब्रतवन्ध तथा अन्य शुभकार्य गर्दा रहेछन्। त्यहा प्रत्येक कार्तिक शुक्ल एकादशी र माघे सक्रान्तिमा ठुलो मेला लाग्दो रहेछ। वराह क्षेत्रको दर्शन गर्न आउने श्रद्धालुहरूको सुविधाको लागि यहा विभिन्न सङ्घसस्थाहरू- ले शौचालय, खानेपानी, धर्मशालाको पनि निर्माण गरेका रहेछन्। यो प्राकृतिक दृष्टिले पनि उत्तीकै महत्वको स्थल रहेछ। सप्तकोशी नदीमा जल विहार गर्न चाहानेका लागि त्यसको पनि व्यवस्था मिल्याइएको रहेछ। हरियो वन जङ्गल, नदीको खलखल बग्ने पानी, विभिन्न जातजातिका चराचुरुङ्गी अनि त्यहाको आत्मीय जनजीवनले अझै यसलाई आत्मीय बनाएको ~~रहे~~ रहेछ।

वराह क्षेत्र पौराणिक तथा ऐतिहासिक दृष्टिले महत्वपूर्ण ठाउ हुदाहुदै पनि स्वदेशी तथा विदेशी पर्यटकहरूका लागि यथेष्ट होटलहरू नहुनु, सुविधाजनक मोटरबाटो नहुनु, प्रचार -प्रसार तथा सांस्कृतिक सम्पदाको सरक्षणमा राज्य मौन रहनु जस्ता कमी कमजोरीहरू यहा विद्यमान रहेका छन्। यसका लागि सरकारी, गैरसरकारी सङ्घसस्थाबाट पहल हुनु नितान्त आवश्यक देखिन्छ। यो हुनु सकेको खण्डमा वराह क्षेत्र नेपालका मात्र नभएर वैदेशिक भ्रमण अध्ययन अनुसन्धानको केन्द्र बन्न सक्ने र आकर्षण पर्यटकीय क्षेत्र पनि बन्ने थियो।

प्रतिवेदक
अनिल बली
मिति: २०७५-१०-०८

श्री प्राचार्य ज्यू,
सि.टि.सी कलेज
बुटवल - ११ देविनगर

विषय: उच्च मा.वि को वार्षिक उत्सव सम्पन्न

मिति २०७५ साल ~~१०~~ माघ १० गते यस सि.टि.सी कलेजको अठारौं वार्षिक उत्सव विशेष कार्यक्रमका साथ भव्य रुपमा सम्पन्न गरियो।

उच्च माध्यमिक शिक्षा परिषद्का अध्यक्ष श्री उपेन्द्र कोइरालाको प्रमुख आतिथ्यमा सम्पन्न उक्त कार्यक्रम निकै व्यवस्थित थियो। कलेजका विभिन्न विभागहरुबाट खेलकुद, हाजिरीजवाफ तथा सांस्कृतिक कार्यक्रमहरु प्रस्तुत गरी भरिपूर्ण मनोरञ्जन प्रदान गरिएको थियो। विद्यालयका शिक्षकहरु, सञ्चालक समितिका सदस्यहरु, कलेजका विभिन्न विभागहरु तथा विद्यार्थीहरुको सक्रियताका कारण स्थानिय समाजसेवी एवम् बुद्धीजिवीको उल्लेखनीय उपस्थितिले कार्यक्रम उत्साहजनक बनाएको थियो। लामो समयसम्म विद्यालयमा कार्यरत रहेर योगदान पुऱ्याउने शिक्षक शिक्षिका तथा कर्मचारीहरुलाई दोसल्ला सम्मान गरिएको उक्त कार्यक्रममा उत्कृष्ट विद्यार्थीहरुलाई पुरस्कृत गरिएको थियो। पुरस्कार, प्रमाणपत्र प्रदान गर्दै प्रमुख अतिथि श्री कोइरालाले वैज्ञानिक शिक्षामा जोड दिँदै शिक्षालाई समय सापेक्ष बनाउन पर्ने आवश्यकता औंल्याउनु भयो। व्यवस्थापन समितिका सदस्य ज्ञान बहादुर वि.कले नेपालको शिक्षा क्षेत्रमा यस कलेजले ठुलो योगदान पुऱ्याउने चर्चा गर्दा शिक्षामा सबै वर्ग र तहका मानिसहरुको ~~पहु~~ पहुँच हुने पर्ने कुरामा जोड दिनु भयो। सभापतिको आसनबाट विद्यालयका प्राचार्य देवीप्रसाद भण्डारीले आफ्नो कलेजले सर्वसुलभ ढङ्गले गुणस्तरीय शिक्षा दिन प्रतिवद्ध रहेको जानकारी दिँदै यसमा

सबैको सहयोग अपरिहार्य रहेको कुरामा जोड दिनु भयो। शिक्षक हेमन्त विक्रम थापाले सन्चालन गरेको कार्यक्रममा कार्यक्रम संयोजक रिता चौधरीले मन्तव्य दिनु भएको थियो।

मध्याह्न १२ बजेदेखि सुरु भएको कार्यक्रममा उचित व्यवस्थापन एवम् स-हृदयी स्वयसेवकको हार्दिक सहयोगसँगै दिउसो ४ बजे समापन भयो। कार्यक्रममा विद्यार्थीहरू आफ्ना आफ्नो प्रतिभा देखाउन पाएकोमा आत्मविश्वासी देखिन्थे भने उपस्थिति अभिभावकहरू आफ्ना नानीहरूको क्रियाकलाप देखेर दङ्ग थिए। कार्यक्रमपछि जलपानको व्यवस्था गरी विद्यालय परिवारले न्यानो विदाई गरेको थियो।

<u>प्रतिवेदक</u>
अनिल वली

<u>समास र विग्रह</u>

दुई वा दुईभन्दा बढि शब्दहरूको योगबाट ~~~~ नया शब्द बन्ने प्रक्रियालाई समास भनिन्छ। समासबाट बनेको नया शब्दलाई समस्त शब्द भनिन्छ। समस्त शब्दलाई ~~शब्द~~ शब्दहरूको अर्थ स्पष्ट हुने गरि छुट्याएको रुपलाई विग्रह भनिन्छ। अर्थ भएको छुट्टाछुट्टै शब्दहरू समास बन्ने प्रक्रियाबाट समस्त शब्द बनेपछि सम्पुर्ण शब्दहरूको अर्थ समेटेर वा परिवर्तन गरेर समस्त शब्दले ~~छुट्टै~~ एउटै अर्थ दिने गर्दछ। जस्तै:-

<u>विग्रह</u>	<u>समास</u>
घोडाको जात्रा	घोडेजात्रा
चारबाटाको समुह	चौबाटो

समास छ प्रकारका छन् ।:-

(*) शब्दजोडिने प्रक्रिया र तिनको अर्थको प्रधानताको आधारमा समास छ प्रकारका छन् :

(1) तत्पुरुष समास:

विभक्ति लोप भएर बन्ने समास
(ले, लाई, बाट, देखि, मा, निम्ति, द्वारा, लागि)

भाइलाई मारा = भाइमारा
पुजाका लागि सामाग्री = पुजासामाग्री
पापबाट मुक्त = पापमुक्त

(2) ~~द्विगु~~ द्विगु समास:-

सङ्ख्या बुझाउने विशेषण शब्द सहित जोडिएर नयाँ शब्द बन्ने प्रक्रियालाई द्विगु समास भनिन्छ।

जस्तै:- दुई बाटोको समुह = दोबाटो
नौ रत्नको समुह = नवरत्न
तिन कोणको समुह = त्रिकोण
सात ऋषिको समुह = सप्तऋषि

(3) अव्ययीभाव समास:-

रूप परिवर्तन नहुने समुहलाई अव्ययीभाव समास भनिन्छ। अव्ययसित अव्ययको वा अरु शब्द बन्ने प्रक्रियालाई अव्ययीभाव समास भनिन्छ।
जस्तै:-
तल + माथि = तलमाथि
जन्म + घर = जन्मघर

हिजो + आज = हिजोआज
आधि + पछि = आधिपछि

(*) कर्मधारय समास:

नामको नामसँग, विशेषणको विशेषणसँग योग भई पछिल्लो शब्दको अर्थ मुख्य हुने समास प्रक्रियालाई कर्मधारय समास भनिन्छ।

जस्तै:-

विग्रह	समस्त
भाजि दाई	भान्दाइ
मामा ससुरा	मामासससुरा
ठुलो कान्छो	ठुलोकान्छो
रातो पिरो	रातोपिरो
जेठो बाठो	जेठोबाठो

उपमा र उपमेद

गहुँझैं गोरो = गहुँगोरो
प्राणजस्तो प्रिय = प्राणप्रिय
कमलझैं नयन = कमलनयन
माखाको जस्तो बुट्टा = माखिबुट्टे

आरोप र आरोप्यबाट

दुख रुपी सागर = दुखसागर
विद्यारुपी धन = विद्याधन
द्रव्यरुपी पिचास = द्रव्यपिचास
स्त्रीरुपी रत्न = स्त्रीरत्न

द्वन्द्व समास:

समयोजकले जोडेको शब्द समुहलाई द्वन्द्व-समास भनिन्छ।

जस्तै:

दाजु र भाई = दाजुभाई

दिदी र बहिनी = दिदीबहिनी

बहुव्रिही समास:

एक अर्थबाट अनेक अर्थ लाग्ने समास-लाई बहुव्रिही समास भनिन्छ।

जस्तै:-

लामा खुट्टा भएको = लामखुट्टे

हातीको जस्तो पाइला भएको = हातीपाइले

पानाको जस्तो बुट्टा = पानबुट्टे

रातीमा आँखा नदेख्ने = रतन्धो

चराको जस्तो चुच्चो भएको = चरीचुच्चे

लामा लामा कान भएको = लामकाने

'इन्जिनियरिङ नेपाली' पुस्तकको समीक्षा गर्नुहोस्।

कृतिको नाम: इन्जिनियरिङ नेपाली
कृतिकारको नाम: लालनाथ सुवेदी

ईन्जिनियरिङ नेपाली ईन्जिनियरिङ क्षेत्रसँग सम्बन्धित भाषाको प्रयोजनपरक भेदलाई चिनाउने उद्देश्यले यो पुस्तक तयार पारिएको हो। भाषिक भेदको उल्लेख गरिएको उक्त पुस्तकमा मौखिक र लिखित, मानक र अमानक, औपचारिक र अनौपचारिक तथा सामान्य र प्रयोजनपरक भेदको चर्चा गरि भाषिक भेदका बारेमा परिचय दिएको छ। प्रयोजनपरक नेपालीका लागी छुट्टै शीर्षक दिई त्यस शीर्षकको औचित्य प्रस्ट पारि ईन्जिनियरिङ भेदतर्फ यो पुस्तक केन्द्रित रहेको छ। यसमा ~~छुट्टै~~ त्यस क्षेत्रसग सम्बन्धित पौंतालिसबार बोध पाठहरु दिई त्यसको अभ्यास गराईएको छ। प्रतिवेदन लेखन, पत्र स्वना, सम्पादकलाई पत्र जस्ता लेखन कलासग सम्बन्धित विषयको सौद्धान्तिक ज्ञान र त्यसको नमुना समेत दिईएको छ।

भाषाको प्रयोजनपरक भेदको विज्ञान प्राविधी क्षेत्र अन्तर्गत ईन्जिनियरिङको स्वरुप, प्रकृति र प्रयोग यस पुस्तकमा रहेको छ। ईन्जिनियरिङ क्षेत्रमा अध्ययनरत विद्यार्थीहरुलाई यस क्षेत्रको उपयुक्त भाषिक प्रयोगमा दक्षता हासिल गर्न यो पुस्तक उपयुक्त छ।

सहल र सरल भाषाशैलीमा लेख्ने प्रयत्न गरिएको यो पुस्तकमा समावेश भएका विषयवस्तुहरुले यस क्षेत्रमा अध्ययन गर्ने विद्यार्थी, शिक्षक समेत्लाई आधार सामाग्रीका रुपमा प्रयोग गरिएको छ। बोध अभिव्यक्ति व्याकरण क्षेत्रको समेत सहज ज्ञान प्राप्त गरी भाषिक दक्षता बढाउनु यस पुस्तकको प्रमुख पक्ष हो।

ईन्जिनियरिङ क्षेत्रमा प्रचलित

कतिपय पारिभाषिक शब्दहरूलाई नेपालीकरण गरिनु र सबै क्षेत्र समेट्न खोज्दा खास विषयका बारेमा पूर्ण जानकारी प्रदान गर्न नसक्नु यो पुस्तकको कमजोरी पक्ष रहेको छ। सानातिना भाषिक ~~कुसाध~~ त्रुटिहरू कहिंकतै पाइएनि समग्रमा पुस्तक उपयुक्त छ।

सौर्य ऊर्जा

कृतिको नाम :- सौर्य ऊर्जा
कृतिकारको नाम :- नवीकरणीय सौर्य ऊर्जा केन्द्र

सौर्य घरेलु बिजुली बत्ती ऊर्जा प्रणाली बारेमा सर्वसाधारणलाई जानकारी दिने उद्देश्यले यो पुस्तक तयार पारिएको हो। पुस्तिकाको सुरुमा सौर्य घरेलु बिजुली बत्ती प्रणालीको बारेमा आवश्यक जानकारी दिई सुरु गरिएको यस पुस्तकमा सौर्य विद्युत सम्बन्धीत आधिकारिक सुचना प्रश्न उत्तरको रूपमा दिइएको छ। कुल ४१ प्रश्नहरूको उत्तर रहेको यस पुस्तिकामा सौर्य प्रणालीको उपयुक्तता, क्षमता जडान प्रयोगमा आईपर्ने समस्याहरू मर्मत लगायत अन्य विभिन्न पक्षमा प्रकाश पारिएको छ।

~~न्यु~~ न्युन जलविद्युत उत्पादन हुने हाम्रो जस्तो देशमा विकट भुधरातलको कार करिब ४०% जनताले विद्युत सेवा पाउन सकेका छैनन्। यसैको एक उपयुक्त ~~विकल्प~~ विकल्पका ~~रूप~~ रूपमा सौर्य बिजुली आईरहेको छ यसै परिप्रेक्षमा सौर्य ~~बिजु~~ बिजुलीको प्रयोगको ~~विभिन्न~~ विभिन्न पक्षहरू समेटेर बनाएको यो पुस्तिका निकै उपयोगी छ।

सर्वसाधारणले बुझ्ने सरल भाषामा प्रयोग गरिएको यो पुस्तकमा प्रस्तुत प्रश्न-उत्तर शैली हो । सौर्य विद्युत को प्रयोगको क्रममा उठ्ने अनेक प्रश्नहरूको उत्तरको रूपमा निकै प्रभावकारी रूपमा सूचना दिईएको छ ।

सामान्य भाषिक अशुद्धिहरू बाहेक पुस्तिकामा खोट लगाउने कुनै ठाउँ छैन । पुस्तिका आफ्नो उद्देश्यमा सफल छ । केन्द्रले यस्ता उपयोगी सामाग्रीहरू निकाली रहनेछ भन्ने आशा गरेका छौं ।

भूकम्पबाट सुरक्षित रहनु गर्नुपर्ने पूर्वतयारी

कृतिको नाम :- भूकम्पबाट सुरक्षित रहनु गर्नुपर्ने पूर्वतयारी
कृतिकारको नाम :- त्रि.वि पाठ्यक्रम विकास केन्द्र

भूकम्पबाट सुरक्षित रहन गर्नुपर्ने पूर्वतयारी पुस्तकमा भूकम्प सम्बन्धित विषयवस्तुलाई विस्तृत रूपमा चर्चा गरिएको छ । भूकम्प संसारमा देखिएको अत्यन्तै भयावह सकटकालीन अवस्था गरेकोले यस सम्बन्धमा सर्वसाधारणलाई जानकारी गराउने उद्देश्यले यो पुस्तक तयार पारिएको हो । जम्मा चार अध्यायमा विभाजित यो पुस्तकको पहिलो अध्यायमा भूकम्प सम्बन्धी जानकारी दिएको छ भने यस पहिल्लो अध्यायमा यसका कारणहरू, यसले उत्पन्न गराउने समस्याहरू र यसबाट बच्न कोलागि पूर्वतयारीमा अपनाउन सकिने उपायहरूको बारेमा चर्चा गरिएको छ ।

नेपाल विकासउन्मुख देश भएका कारण यहाँ नेपालीहरूको आर्थिक अवस्था कमजोर छ जसको

कारण पूर्ण रूपले सुरक्षित रहने किसिमका भवनहरू निर्माण गर्न नसक्नु तथा साधन स्रोत भए पनि यस प्रति लापरवाही गर्नाले भूकम्पको जोखिममा पर्न गएको तथ्य देखाईएको छ। यो एउटा दैविक संकट भए पनि यसका बारेमा आवश्यक जानकारी प्राप्त गर्न सकेमा यो ठूलो संकटका रूपमा नरहने हुनाले भूकम्प जान भन्दा अगाडि अपनाउन सकिने उपायहरूलाई पूर्वतयारीका रूपमा लिइएको छ। भूकम्पबाट बच्ने उपायहरू समावेश गरिएकाले यो पुस्तक अत्यन्त उपयोगी छ।

अत्यन्त सरल भाषामा लेखिएको यस पुस्तकमा भूकम्प सम्बन्धी प्राविधिक शब्दावलीलाई सरल रूपमा राखिएको छ। सरल भाषामा राखिएका शब्दावली हुनाले सर्वसाधारणलाई समेत बुझ्न र भूकम्प ~~सम्बन्धी~~ सम्बान्धी जानकारी लिन राम्रो सुचना मिलेको छ।

सरल भाषामा प्रस्तुत गर्ने क्रममा कतिपय पारिभाषिक शब्दहरू अस्पष्ट कहिकतै वर्णविन्यास अशुद्धि बाहेक पुस्तकलाई ~~[illegible]~~ दोष लगाउने ठाउ छैन।

सिँचाइ प्रविधी ज्ञान

कृतिको नाम: सिंचाइ प्रविधि ज्ञान
कृतिकारको नाम: भोजराज रेग्मी
प्रकाशन: त्रि.वि. पाठ्यक्रम विकास केन्द्र

प्रस्तुत पुस्तक सिंचाइ प्रविधिसँग सम्बन्धि विषयमा आधारित रहेको छ। नेपाल एक कृषि प्रधान देश भएको कारण नेपालमा सिचाइको महत्व सर्वोपरि रहेको हुँदा सिचाइ प्रविधिको ज्ञान गराउने उद्देश्यले यो पुस्तक तयार पारिएको हो। सिचाइको परिचय दिई, सिचाइ गरिने तरिकाहरु, भुमिगत सिचाइ, कुलो, नहर, आकाशे वर्षा आदिको बारे प्राविधिक ज्ञान यसले दिएको छ। भुमिगत सिचाइ र नहर सिचाईका लागि छुट्टाछुट्टै अध्यायमा विस्तृत रुपमा चर्चा गरिएको छ। सिचाइका लागि आधारभुत भुमिका प्राविधिकको रहने हुँदा दक्ष प्राविधिक निर्माणको लागी आवश्यक ज्ञान यसमा दिइएको छ।

सिचाईको अभावमा उपार जल सम्पदा भएरपनि जमीन बाझो रहने मात्र होइन वातावरण समेत प्रतिकुल बन्दछ। नेपालमा थुप्रै खोलानाला, नदी तथा भुमिगत जलस्रोत भएर पनि सिचाइको पूर्ण प्राप्तता छैन। सिचाईको विकासका लागी प्राविधिक अति आवश्यक छ। यस पुस्तकले सिचाइ प्रविधि सँग सम्बन्धित ज्ञान दिने हुँदा यसको अध्ययन गर्ने जो कोहिले पनि सिचाई सम्बन्धित ज्ञान प्राप्त गर्दा यसर्थ यो सबैकालागी उपयोगी पुस्तक हो।

यो पुस्तक भाषाको प्राविधिक क्षेत्रसँग सम्बन्धित रहेको र यसमा प्रविधी र कृषि क्षेत्रसँग सम्बन्धित पारिभाषीक शब्दहरुको अत्याधिक प्रयोग भएको छ। यस पुस्तकले विशेषत: प्राविधिक र व्यावसायिक तालिम लिने विद्यार्थीहरुको लागी उपयोगी सामाग्रीको काम गरेको छ। सिचाईको परिचय

महत्त्व, प्रकार र सिचाइको पूर्वाधार निर्माणसंग सम्बन्धित जानकारी उपलब्ध गराई यस क्षेत्रको प्राविधिक परिचय गराउनु यो पुस्तकको प्रमुख उद्देश्य हो।

पारिभाषिक शब्दावली सरल रूपमा प्रस्तुत गर्नु यो पुस्तकको भाषा शैलीगत विशेषता हो। कृषि क्षेत्रमा ~~मात~~ अति आवश्यक सिचाईलाई विकास र विस्तार गर्ने किसिमको प्राविधिक ज्ञान दिनु यसको प्रमुख पक्ष हो। प्राविधिक क्षेत्रसंग सम्बन्धित विषयलाई समावेश गरेर लेख्दा सरल रूपमा नेपाली भाषा ~~बोध~~ ~~गर्न~~ बोध गर्न कठिनाइ पर्नु सिचाईका ~~लक्ष~~ तरिकालाई विस्तृत रूपमा चर्चा नगरिनु प्राविधिकहरूका लागि आवश्यक पर्ने पूर्व ज्ञान दिन नसक्नु जस्ता कमि कमजोरीहरू यस पुस्तकमा रहेका छन्। सहज रूपमा प्राप्त गर्न नसकिने यो पुस्तक~~क~~लाई परिमार्जन गरि सहज किसिमबाट प्राप्त गर्न सकिने बनाउनु पर्दछ। नेपालको सन्दर्भमा कुल क्षेत्रका लागि के कस्ता सिचाईको प्रविधि अपनाउन सकिन्छ। यसको विस्तृत चर्चा गरि सिचाइको बारेमा पूर्ण जानकारी दिएमा यो पुस्तक उपयोगी साबित हुनेछ।

समग्रमा सानातिना कमि कमजोरी भए पनि ~~य~~ यो पुस्तक सिचाई प्रविधि क्षेत्रमा आधारभूत जानकारी दिने ~~पुस्त~~ पुस्तकको रूपमा रहेको छ।